

KLIVA-podcast, avsnitt 8. Svenska miljömål

Ida-Maria (00:00:04) (musik på bakgrunden): Välkomna till KLIVA-podcasten! Det här är KLIVA-projektets podcast där vi pratar om miljöfrågor, som är relaterade till vatten och hur dessa hör ihop med det lokala jord- och skogsbruket.

Ida-Maria (00:00:22): Jag heter Ida-Maria, och dagens avsnitt går på svenska. Idag ska vi prata om de svenska miljömålen och hurdan koppling de har till KLIVA-projektet. Idag har jag med mig Lotta Ström. Vill du Lotta berätta vem du är och vad du jobbar med?

Lotta (00:00:42): Ja, jag heter som sagt Lotta Ström och jobbar på Länsstyrelsen i Västerbotten. I vanliga fall jobbar jag med att samordna en del av miljömålsarbetet på Länsstyrelsen, och en del miljöbevakning. Men i år är jag även koordinator på projektet KLIVA på halvtid.

Ida-Maria (00:01:02): För 20 år sedan kom de så kallade vattendirektiven som vi följer både i Finland och Sverige. EU:s vattendirektiv har som mål att yt- och grundvattenförekomsternas status inte försämras, och att deras status åtminstone är god. Än så länge har vi i Österbotten stora utmaningar att fylla de här kraven. Till exempel i KLIVA:s modellområde Toby å är vattenkvaliteten sämre än god, både enligt den ekologiska och kemiska klassificeringen. Orsaken till det är belastningen som beror på sedimenten och försurningen tillsammans med näringsbelastningen. Förekomsten av sura sulfatjordar orsakar en stor del av de här problemen. Lotta, hur har ni det i Västerbotten? Hurdan vattenkvalité har Hertsångerälven som är KLIVA:s modellområde i Sverige?

Lotta (00:02:04): Ja, Hertsångerälvens klassificering är också sämre än god för både ekologisk och kemisk status. Som många andra kustmynnande vattendrag - lite mindre - har statusen över lång tid försämrats på grund av påverkan som flottledsrensning, dikningar och vandringshinder som har till exempel felaktigt lagda vägtrummor och sånt. I jordbrukslandskapet har de flesta vattnen blivit påverkade av både dikning och sjösänkningar och sånt. Att sänka grundvattennivån blir ett extra stort problem i de här områdena med sura sulfatjordar, eftersom vattnet då kan bli både försurat och föra med sig skadliga metaller. Hertsångerälvens avrinningsområde har länge varit och är även idag ett väldigt viktigt område för matproduktion i länet. Sammanfattningsvis kan man väl säga att en lång tids utnyttjande av området har medfört att vattenkvaliteten även här är påverkad från sånt som sediment, försurning och höga näringshalter.

Ida-Maria (00:03:14): Som du sa tidigare jobbar du också med miljömålen. KLIVA hade i fjol en workshop om vattenförvaltningen i Sverige och Finland, och det visade sig att det finns skillnader mellan länderna. Till exempel är förvaltningssystemets struktur och myndigheter olika, och det används ord och begrepp som betyder olika saker i Finland och Sverige. Dagens tema "miljömål" är ett bra exempel på det här. I Finland är miljömålen vid vattenvård samma som vattendirektivets mål, det vill säga att vattenförekomsternas status inte försämras och att statusen är åtminstone god. Det som vi i Finland kallar för miljömål, kallas i Sverige för miljö kvalitetsnormer om jag har förstått det rätt. Miljömål i Sverige är däremot miljöpolitik som Sveriges riksdag har tagit beslut om, och som strävar efter ett hållbart Sverige. Om vi tänker på de svenska miljömålen och speciellt de som har koppling till vatten, vilka miljömål skulle du Lotta nämna som aktuella vid Hertsångerälven? Eller med KLIVA-projekt överlag? Kan du kort beskriva innehållet av dem?

Lotta (00:04:43): Ja, men det är många mål som kopplar mot projektet på olika vis. Men först och främst skulle jag väl säga att det är målet "levande sjöar och vattendrag". Det vill säga miljömålen beskriver det miljömässiga tillståndet som vi vill uppnå, och här handlar det bland annat om att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara, och att vi ska bevara landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion. Och sen att vi ska hålla kvar variationsrika miljöer för organismer att leva i, eller bevara biologisk mångfald. I alla mål som handlar om en specifik naturtyp ingår även att vi ska bevara kulturmiljövärden, och värna om möjligheten till friluftsliv. Det är också nåt som kopplar till arbetet med ekosystemtjänster som vi gör. Men lite andra mål som kopplar till projektet är ... Jag tänker först en "Bara naturlig försurning", eftersom vi har sådana här sulfatjordar längs stora delar av Bottenvikens kust. Det är en viktig del av det här projektet som vi jobbar med, och har vi möjlighet att åter höja grundvattennivån i vissa områden så kan försurningen av vattnet minskas, och även utsläpp av skadliga metaller. Något vi behöver göra där är att ta fram underlag och titta på var åtgärder skulle kunna behövas, och var det är möjligt att utföra också efter dagens markanvändning. Sen är det en koppling till "Ett rikt odlingslandskap" såklart. För att vi ska kunna uppnå det målet (rikt odlingslandskap) är det en grundförutsättning att vi faktiskt bibehåller brukande av marken, och att vi har ett livskraftigt jordbruk. Sen tänker man att "Myllrande våtmarker" också har stor koppling. Många våtmarker har dikats ur tidigare, och skulle vi kunna återställa fler av dem så kan de hjälpa till att både rena vatten och hålla mer vatten i landskapet, och jämna ut flödet i vattendragen. Samtidigt som vi också skapar bättre förutsättningar för biologisk mångfald i våtmarkerna. Vi har också det här målet "ett rikt växt- och djurliv", och där vill vi förbättra förutsättningarna för vattenlevande organismer genom att skapa en bättre vattenkvalité. Men det skulle även gynna andra djur och växter på land, som i sig gynnas av att landskapet får en bättre vattenhållande förmåga. Som jag nämnde där, vid våtmarkerna till exempel. Men även jordbruket skapar förutsättning för många arter. Och så har vi även balans, allt vatten rinner ju ut i havet, så havet skulle också gynnas av projektets mål.

Ida-Maria (00:07:52): Vad tycker du, vilka utmaningar finns det om du tänker på dessa miljömål och modellområde Hertsångerälven?

Lotta (00:08:01): Det finns väl utmaningar i alla de här målen som jag har nämnt, men den största utmaningen vi har är väl kanske att hitta de lösningar som gynnar flera av målen. Att vi både kan förbättra vattenkvalitén samtidigt som vi bibehåller eller gynnar ett hållbart brukande av marken. Sen måste vi också se den här problematiken i ljuset av ett förändrat klimat och ta höjd för det, så det är viktigt att vi får rätt åtgärd på rätt plats. Det har vi diskuterat, en del möjliga åtgärder i projektet som skulle kunna passa på olika ställen. Bland annat har ni använt lite rördammar i Finland, och det är något som ser väldigt intressant ut. Man kan utan att skada skogsproduktionen ändå minska flödestoppar och erosion. Reglerbar dränering är också något som kan gynna både jordbruket och vattnets kvalitet. Reglerbar dränering kan minska risken att marken torkar ut till exempel under torra somrar. Och sen att ta bort vandringshinder för fisk till exempel är också alltid en bra åtgärd, så att de kan röra sig inom större delar av vattensystemet.

Ida-Maria (00:09:25): Om man tänker på vattendirektiv, så var det meningen att vattenförekomsternas status är god redan år 2015. Men vi ser ingen stor förbättring i Österbotten ännu. Problematiken med de här sura sulfatjordarna förekommer fortfarande. Miljömålen i Sverige är också redan 20 år gamla. Hur har det gått och hur ser det ut? Kommer målen uppnås under de kommande åren?

Lotta (00:09:54): Vi har en bra bit kvar för att uppnå många av de här målen, men vi har också lärt oss massor under tiden och en hel del bra arbete har faktiskt utförts. Trots att vi inte når målet "levande sjöar och vattendrag" till exempel, är det faktiskt ett av målen som ändå har en positiv trend. Till stor del beror det på en lång rad sådana här samarbetsprojekt för både att skapa bättre vattenkvalité, och för flottledsrestaureringar och att vi har tagit bort vandringshinder i vatten.

Ida-Maria (00:10:28): Det har alltså hänt mycket positivt också. Det är viktigt att vi lärt oss mycket under åren, och känner till många processer i naturen bättre. Åtgärderna har utvecklats, ny teknologi och nya metoder har tagits i bruk. Det här gränsöverskridande projektet som KLIVA hjälper till att sprida kunskap. Varje land behöver inte utveckla sina egna lösningar, utan vi kan tillsammans söka lösningar till våra gemensamma problem. Tack Lotta för att du var med i det här avsnittet!

Lotta (00:11:04): Tack!

Ida-Maria (00:11:09) (musik på bakgrunden): Tack för att ni lyssnade! Mer information om KLIVA-projektet hittas på vår hemsida: kliva.org. Ni kan också hitta oss på sociala medier med namnet "klivab". Ni får gärna följa oss där. Det var allt för idag. Tack och hej!